

**Decizia nr.261
din 8 aprilie 2015**

referitoare la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României, cerere formulată de Președintele Consiliului Superior al Magistraturii

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona Maria Pivniceru	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Mihaela Senia Costinescu	- magistrat-asistent șef

1. Pe rol se află examinarea cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională între Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României, formulată de Președintele Consiliului Superior al Magistraturii.

2. Sesizarea se întemeiază pe prevederile art.146 lit.e) din Constituție și ale art.11 alin.(1) pct.A lit.e), ale art.34, 35 și 36 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, precum și ale art.24 alin.(3) din legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii. Cererea a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.1956 din 31 martie 2015 și formează obiectul Dosarului nr.672E/2015.

3. Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art.216 alin.(1) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art.14 din Legea nr.47/1992, declară deschise lucrările ședinței de judecată.

4. La apelul nominal răspunde, pentru Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna procuror Iuliana Nedelcu, cu delegație depusă la dosar, și pentru Senatul României, domnul senator Nicolae Șerban. Procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Președintele Curții Constituționale, în temeiul dispozițiilor art.216 alin.(2) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art.14 din Legea nr.47/1992, acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, care susține existența unui conflict juridic între cele două autorități citate. Astfel, în virtutea principiului supremației Constituției, interpretând coroborat dispozițiile constituționale, Senatul avea obligația de a adopta o hotărâre prin care să dispună cu privire la cererea de încuviințare a arestării senatorului Dan-Coman Șova. Ceea ce a generat blocajul instituțional nu este refuzul de a ridica imunitatea senatorului în cauză, ci împrejurarea că Senatul, prin omisiunea de a redacta hotărârea prin care respinge cererea ministrului justiției, a împiedicat autoritatea judecătorească, respectiv Ministerul Public, de a parcurge procedurile prevăzute de lege cu privire la măsurile cu caracter preventiv dispuse în cadrul procesului penal, deci de a-și exercita competențele constituționale și legale.

6. Reprezentantul Senatului arată că, potrivit cutumei parlamentare, Camera Parlamentului nu adoptă acte (legi, hotărâri, moțiuni) prin care se resping inițiativele cu un atare obiect, ci doar constată că nu se întrunește numărul de voturi necesar adoptării actelor. Așa fiind, hotărârile de respingere nu au un temei constituțional, orice altă interpretare echivalând cu o adăugare la textele constituționale referitoare la procedura după care se desfășoară dezbaterile în Senat.

7. Senatul nu poate genera conflicte juridice de natură constituțională atâta timp cât respectă procedurile aflate în vigoare, având libertatea de a decide cu privire la ridicarea sau nu a imunității unui membru al său. Împrejurarea că Senatul nu a făcut o aplicare directă a Constituției în ceea ce privește majoritatea cu care poate fi adoptată o astfel de hotărâre se datorează faptului că norma regulamentară aplicabilă se bucura de prezumția de constituționalitate, care nu poate fi răsturnată decât pe calea unui control efectuat de Curtea Constituțională, menit să asigure aplicarea unitară a Constituției.

8. Președintele Curții Constituționale, având în vedere dispozițiile art.394 alin.(1) din Codul de procedură civilă coroborate cu cele ale art.14 din Legea nr.47/1992, declară dezbaterile închise.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

9. Prin cererea cu nr.7539/2015 din 30 martie 2015, Președintele Consiliului Superior al Magistraturii a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României.

10. În motivarea sesizării, **Președintele Consiliului Superior al Magistraturii** susține că conflictul este unul juridic de natură constituțională, izvorul acestuia reprezentându-l nesocotirea de către Senatul României a dispozițiilor imperative ale art.76 alin.(2) din Constituție la soluționarea cererii de încuviințare a reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova, omisiunea Senatului României de a pune dispozițiile art.173 din Regulamentul Senatului în acord cu prevederile art.76 alin.(2) din Constituție, respectiv nesocotirea de către Senatul României a dispozițiilor imperative ale art.67 din Constituție la soluționarea cererii de încuviințare a reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova, prin faptul că nu s-a adoptat o hotărâre. În toate aceste situații, consecințele directe ale atitudinii instituționale a Senatului României sunt împiedicarea autorității judecătorești de a-și exercita atribuțiile recunoscute de Constituție și încălcarea principiului separației și echilibrului puterilor în stat. Astfel, reținând că hotărârile prin care se încuviințează reținerea și arestarea unui senator se adoptă cu votul majorității membrilor săi, Senatul a nesocotit dispozițiile constituționale consacrate la art.76 alin.(2) din Legea fundamentală. Consecința directă a acestei încălcări a prevederilor constituționale este chiar împiedicarea autorității judecătorești de a-și exercita rolul constituțional.

Conform art.131 din Constituție, în activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. Ordinea de drept nu poate fi înțeleasă în afara respectării supremației Constituției. Or, dacă s-ar fi respectat cerința majorității voturilor membrilor prezenți este evident că cererea privind încuviințarea reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova întrunea numărul necesar de voturi.

11. Președintele Consiliului Superior al Magistraturii mai arată că, potrivit dispozițiilor constituționale și regulamentare, asupra cererii de încuviințare a arestării preventive, Senatul se pronunță printr-o hotărâre. Sesizat fiind cu o astfel de cerere, Senatul trebuie să hotărască în sensul admiterii sau respingerii acesteia. Or, în cazul cererii de încuviințare a reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova, Senatul nu a adoptat o hotărâre prin care să admită sau să respingă cererea formulată de ministrul justiției arătând doar că s-a pronunțat prin vot secret asupra cererii, nefiind întrunit numărul de voturi necesar pentru încuviințarea reținerii și arestării a unui senator. Astfel, omisiunea Senatului de a adopta o hotărâre în urma formulării unei cereri de încuviințare a reținerii și arestării este de natură a înlătura acest act de decizie de la exercitarea oricărei căi de atac ori forme de control. Faptul că Senatul a transmis o simplă comunicare, care nu echivalează cu o hotărâre, constituie în fapt un refuz de soluționare a cererii formulate de ministrul justiției cu privire la încuviințarea reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova, aspect care situează în mod clar Senatul în conflict juridic de natură constituțională cu autoritatea judecătorească.

12. Prin urmare, autorul sesizării solicită admiterea cererii și pronunțarea unei decizii prin care să se constate existența conflictului juridic de natură constituțională între autoritatea judecătorească și puterea legiuitoare, precum și dispunerea măsurilor pe care Curtea Constituțională le va socoti necesare și utile pentru restabilirea ordinii constituționale și a echilibrului care

trebuie să existe între autoritățile statului și, în concret, a măsurilor pe care trebuie să le adopte Senatul astfel încât orice cerere transmisă de ministrul justiției de încuviințare a reținerii și arestării unui membru al acestei camere să fie soluționată cu respectarea dispozițiilor constituționale.

13. În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cererea a fost comunicată Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatului României, pentru a prezenta punctele lor de vedere asupra conținutului conflictului juridic de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

14. **Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** a transmis, prin Adresa nr.897/C/836/III-13/2015, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.2030 din 1 aprilie 2015, punctul său de vedere în care arată că, în materia hotărârilor parlamentare privind cererea de încuviințare a reținerii, arestării, percheziției, Constituția nu prevede excepții de la regula stabilită de art.76 alin.(2), astfel că asemenea hotărâri se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți. Cu toate acestea, regula constituțională înscrisă în art.76 alin.(2) este ignorată la nivelul Regulamentului Senatului (art.173), prevăzându-se, contrar Constituției, votul majorității membrilor camerei parlamentare. Chiar și în absența unei jurisprudențe a instanței de contencios constituțional de asanare a viciilor de neconstituționalitate, supremația Constituției obligă la o interpretare a sistemului normativ (inclusiv a dispozițiilor art.173 din Regulamentul Senatului) în concordanță cu Legea fundamentală; orice abatere de la aceasta concordanță conduce la nulitatea dispozițiilor legale în cauză. Cu toate acestea, Senatul nu a asigurat conformitatea art.173 din propriul regulament cu Legea fundamentală nici prin modificarea acestei dispoziții, nici pe cale de interpretare și, în consecință, a desfășurat o procedură în temeiul unei dispoziții neconstituționale. Mai mult decât atât, nu a adoptat o hotărâre cu privire la cererea de încuviințare a reținerii

și arestării cu care fusese sesizată, așa cum obligă art.67 din Constituție și art.121 alin.(1) din Regulamentul Senatului. Neavând natura juridică impusă de normele invocate, actul emis în această procedură de Senat – comunicare - este inexistent și nu semnifică soluționarea cererii formulate de ministrul justiției cu privire la reținerea și arestarea unui senator; totodată, situația descrisă poate fi considerată și un refuz de soluționare a cererii respective. Această poziție a Senatului României reprezintă un conflict juridic de natură constituțională în condițiile în care această Cameră parlamentară s-a situat deasupra Constituției, arogându-și un statut supra-constituțional și, totodată, a refuzat îndeplinirea unor acte care intră în atribuțiile sale. Efectul juridic direct al acestui conflict constă în împiedicarea autorității judecătorești de a-și exercita atribuțiile constituționale și, subsecvent, încălcarea principiului separației și echilibrului între puterile statului.

15. **Senatul României** nu a transmis punctul său de vedere asupra conținutului conflictului juridic de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

CURTEA

examinând cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României, punctul de vedere al Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile reprezentanților Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatului României, prevederile Constituției și ale Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

16. În ceea ce privește admisibilitatea sesizării, în conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, Curtea Constituțională „*soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice*”. În acest sens, autorități publice care ar putea fi implicate într-un conflict juridic de

natură constituțională sunt numai cele cuprinse în Titlul III din Constituție, și anume: Parlamentul, alcătuit din Camera Deputaților și Senat, Președintele României, ca autoritate publică unipersonală, Guvernul, organele administrației publice centrale și ale administrației publice locale, precum și organele autorității judecătorești. Pentru exercitarea competenței prevăzute de Constituție, Curtea este sesizată la cererea *“Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii”*. Subiectele de drept pe care Legea fundamentală le îndrituiește a sesiza Curtea sunt limitativ prevăzute, dispoziția constituțională nedistingând după cum autoritățile pe care le reprezintă sunt sau nu părți în conflictul cu care sesizează Curtea.

17. Curtea constată că Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este în drept să formuleze cererea cu privire la soluționarea conflictului juridic de natură constituțională dintre Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României, autorități publice susceptibile a avea calitatea de părți într-un conflict juridic de natură constituțională.

18. Prin urmare, Curtea constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit art.146 lit.e) din Constituție, precum și ale art.1, 10, 34 și 35 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice.

I. Prezentarea situației de fapt

19. În ședința din 16 martie 2015, Biroul permanent al Senatului a hotărât trimiterea la Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a scrisorii ministrului justiției, prin care acesta transmitea Senatului cererea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție privind încuviințarea reținerii și arestării preventive a domnului senator Șova Dan–Coman, însoțită de referatul Direcției Naționale Anticorupție din 13 martie 2015, întocmit în dosarul penal nr.122/P/2012.

20. În ședința din 18 martie 2015, Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a hotărât, cu majoritate de voturi, să admită solicitarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și să supună plenului Senatului spre dezbateri și adoptare raportul comisiei, întocmit în temeiul prevederilor art.172 din Regulamentul Senatului.

21. La data de 25 martie 2015, pe ordinea de zi a Senatului României a fost înscrisă cererea de încuviințare a reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova. După dezbateri, membrii Senatului s-au pronunțat, prin vot secret, asupra cererii, care a primit 79 de voturi „pentru”, 67 de voturi „contra” și 5 voturi au fost anulate. În temeiul art.24 din Legea nr.96/2006 și al art.173 din Regulamentul Senatului, în conformitate cu care hotărârile prin care se soluționează astfel de cereri se adoptă cu votul majorității membrilor camerei, s-a apreciat că nu a fost întrunit numărul de voturi necesar pentru încuviințarea reținerii și arestării unui senator.

II. Temeiurile juridice incidente în soluționarea cererii privind constatarea conflictului juridic de natură constituțională

22. În cererea sa privind constatarea unui conflict juridic de natură constituțională, Președintele Consiliului Superior al Magistraturii invocă dispozițiile constituționale cuprinse în art.1 alin.(4) și (5), art.67, art.72 alin.(2) și art.76 alin.(2), cu următorul conținut:

- Art.1 alin.(4) și (5): *„(4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.*

(5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”;

- Art.67: *„Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni, în prezența majorității membrilor.”;*

- Art.72 alin.(2): *„Deputații și senatorii pot fi urmăriți și trimiși în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile*

politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor. Urmărirea și trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.”;

- Art.76 alin.(2): *„Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți din fiecare Cameră.”*

23. În ceea ce privește **noțiunea de conflict juridic de natură constituțională dintre autorități publice**, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005, că acesta presupune *“acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor”*. De asemenea, prin Decizia nr.97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.169 din 5 martie 2008, Curtea a reținut: *„Conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale.”* În sfârșit, Curtea a mai statuat că textul art. 146 lit. e) din Constituție *„stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea”*. Prin urmare, noțiunea de conflict juridic de natură constituțională *„vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției”* (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009).

24. Pentru soluționarea cererii ce formează obiectul cauzei de față, Curtea Constituțională trebuie să se raporteze la textele din Legea fundamentală incidente și, prin interpretarea dată, să deslușească intenția legiuitorului constituant, astfel încât, în final, să ajungă la soluționarea conflictului instituțional invocat.

25. Față de circumstanțierea realizată în jurisprudența citată cu privire la atribuția conferită Curții Constituționale de art. 146 lit. e) din Constituție, rezultă că în prezenta cauză Curtea va decide dacă aspectele sesizate în cererea Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii întrunesc elementele constitutive ale unui conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României, urmând a analiza:

- dacă Senatul României, prin omisiunea de a adopta o hotărâre prin care să răspundă cererii de încuviințare a reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova formulată de ministrul justiției, la solicitarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a refuzat să îndeplinească obligația constituțională ce rezultă din aplicarea coroborată a dispozițiilor art.67, art.72 alin.(2) și art.76 alin.(2) din Constituție;

- dacă Senatul României, prin omisiunea de a pune dispozițiile art.173 din Regulamentul Senatului în acord cu prevederile art.76 alin.(2) din Constituție, a refuzat să îndeplinească obligația constituțională ce decurge din principiul supremației Constituției, prevăzut de art.1 alin.(5) din Legea fundamentală.

IV. Hotărârile Parlamentului

26. În exercitarea atribuțiilor constituționale, potrivit art.67 din Constituție referitor la „Actele juridice și cvorumul legal”, Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și moțiuni, în prezența majorității deputaților și senatorilor. Prevederile constituționale menționate stabilesc categoriile de acte juridice pe care le adoptă Parlamentul, precum și cvorumul legal necesar desfășurării ședințelor celor două Camere.

27. În ceea ce privește adoptarea hotărârilor fiecărei Camere sau ale Camerelor reunite ale Parlamentului, Legea fundamentală stabilește, în cuprinsul art.76 alin.(1) și (2), cvorumul decizional necesar adoptării acestor acte juridice, realizând o distincție între hotărârile parlamentare care se adoptă cu majoritatea absolută de voturi, recte cele referitoare la adoptarea sau modificarea regulamentelor parlamentare, și hotărârile care se adoptă cu majoritate simplă de voturi.

28. Așadar, se constată că, potrivit dispozițiilor constituționale, în condițiile respectării cvorumului legal de ședință, regula care guvernează adoptarea hotărârilor Parlamentului este întrunirea cvorumului decizional al majorității simple de voturi, respectiv jumătate plus unu din numărul senatorilor și/sau deputaților prezenți la ședință, excepțiile de la această regulă fiind expres prevăzute de Legea fundamentală. Astfel, pe lângă situația reglementată de art.76 alin.(1) referitoare la hotărârile prin care se adoptă sau se modifică regulamentele parlamentare, Constituția mai prevede patru situații în care Parlamentul, în camere reunite, adoptă hotărâri cu votul majorității absolute a membrilor săi, respectiv jumătate plus unu din numărul senatorilor și deputaților, și anume în cazurile care privesc: suspendarea Președintelui României - art.95 alin.(1), acordarea încrederii Guvernului – art.103 alin.(3), adoptarea unei moțiuni de cenzură prin care se retrage încrederea Guvernului – art.113 alin.(1) sau adoptarea unei moțiuni de cenzură în procedura angajării răspunderii Guvernului – art.114 alin.(2). De asemenea, Constituția cere întrunirea unei majorități calificate de vot, respectiv două treimi din numărul deputaților și senatorilor, în cazul hotărârii adoptate în ședința comună a Camerelor Parlamentului prin care Președintele României este pus sub acuzare pentru înaltă trădare.

29. Din analiza acestor dispoziții constituționale, rezultă că toate hotărârile adoptate de Camera Deputaților sau de Senat, în ședințe separate, cu excepția celor referitoare la regulamentele proprii de organizare și funcționare,

urmează regula stabilită de dispozițiile art.76 alin.(2) din Constituție, respectiv se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți în fiecare Cameră.

30. În susținerea acestei interpretări este jurisprudența constantă a Curții Constituționale care, prin Decizia nr.989 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.716 din 22 octombrie 2008, a constatat că art.155 alin.(3) din Regulamentul Camerei Deputaților, potrivit căruia cererea privind urmărirea penală a membrilor Guvernului „[...] se adoptă cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților”, contravine art.76 alin.(2) din Constituție și, în consecință, este neconstituțional. De asemenea, prin Decizia nr.990 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.716 din 22 octombrie 2008, instanța constituțională a constatat că dispozițiile art.150 alin.(3) din Regulamentul Senatului, care prevedeau că hotărârea privind urmărirea penală a membrilor Guvernului „[...] se adoptă cu votul majorității senatorilor”, sunt neconstituționale prin raportare la prevederile art.76 alin.(2) din Constituție. În fine, pentru același fundament constituțional, prin Decizia nr.392 din 17 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.325 din 15 mai 2007 au fost declarate neconstituționale prevederile art.11 alin.(3) din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, care dispuneau că hotărârea prin care Parlamentul își exprimă punctul de vedere asupra referendumului inițiat de Președintele României se adoptă „cu votul majorității deputaților și senatorilor”.

31. De altfel, în aplicarea dispozițiilor art.67 și art.76 alin.(1) și (2) din Constituție, Regulamentul Senatului prevede în Secțiunea 6 – „Desfășurarea ședințelor Senatului”, la art.121, că „*Senatul adoptă legi, hotărâri, moțiuni și alte acte cu caracter politic, în prezența majorității senatorilor*”. De asemenea, în Secțiunea 7 – „Procedura de vot” se stabilește la art.130 că „*Legile, hotărârile, moțiunile simple, precum și celelalte acte se adoptă de către Senat prin vot*”, iar în art.136 alin.(3) se arată că „*Legile ordinare și hotărârile luate în procesul legiferării se adoptă cu votul majorității senatorilor prezenți.*”

32. Cu toate acestea, Regulamentul Senatului, în cuprinsul art.173, prevede că „*Senatul hotărăște asupra cererii* (n.r. cererea de reținere, arestare sau percheziție a deputatului ori a senatorului) *cu votul secret al majorității membrilor săi.*”

V. Atribuția Senatului referitoare la punerea în acord a regulamentului propriu de organizare și funcționare cu deciziile Curții Constituționale

33. Potrivit dispozițiilor art.147 alin.(1) din Constituție, dispozițiile din regulamente constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Camera nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

34. Prin Decizia nr.169 din 2 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.151 din 12 aprilie 2000, Curtea a statuat: „Caracterul obligatoriu *erga omnes* al deciziilor Curții Constituționale, prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau a unei ordonanțe, implică existența răspunderii juridice în cazul nerespectării acestor decizii. Sub acest aspect există echivalență cu situația în care nu este respectată o lege adoptată de Parlament ori o ordonanță emisă de Guvern. Sau, în termeni mai generali, este vorba despre problema identificării răspunderii juridice atunci când una dintre autoritățile statului refuză să pună în aplicare măsurile stabilite, în limitele competențelor atribuite prin Constituție, de către o altă autoritate a statului”.

35. Legea sau regulamentele Camerelor Parlamentului ori dispozițiile acestora constatate ca fiind neconstituționale nu mai pot fi aplicate de nici o altă autoritate publică de la data publicării în Monitorul Oficial a deciziei Curții Constituționale. „Decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor” (a se vedea Decizia nr.847 din 8 iulie 2008,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 14 august 2008). Intervenția Parlamentului, în calitate de for legislativ, sau a Camerei al cărui regulament a fost declarat neconstituțional, în interiorul termenului de 45 de zile în care dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept, în sensul punerii de acord a acestora cu decizia Curții Constituționale reprezintă efectul direct al soluției pronunțate de Curte, care are caracter definitiv și general obligatoriu. Mai mult, intervenția legiuitorului într-o atare împrejurare constituie expresia principiului colaborării loiale între instituțiile statului, în scopul asigurării garanțiilor constituționale specifice statului de drept.

VI. Analiza existenței conflictului.

36. *Cu privire la omisiunea Senatului de a adopta o hotărâre prin care să răspundă cererii de încuviințare a reținerii și arestării senatorului Dan-Coman Șova formulată de ministrul justiției, la solicitarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu consecința neîndeplinirii obligației constituționale prevăzute de dispozițiile art.67, art.72 alin.(2) și art.76 alin.(2) din Constituție, Curtea reține următoarele:*

37. Constituția consacră în Titlul III – Autorități publice, Capitolul I – Parlamentul, în Secțiunea a 2-a referitoare la Statutul deputaților și senatorilor, un regim constituțional identic al membrilor Parlamentului. Acesta este confirmat printr-o jurisprudență constantă a Curții Constituționale, care obligă la interpretarea normelor constituționale în sensul reglementării unui regim juridic nediferențiat pentru deputați și senatori, circumscris de către legiuitorul constituent domeniului legii organice, în vreme ce regulile de ordin procedural sunt stabilite prin regulamentele fiecărei Camere, în temeiul principiului autonomiei regulamentare prevăzut de art.64 alin.(1) din Constituție.

38. Autonomia regulamentară de care beneficiază cele două Camere ale Parlamentului în temeiul dispozițiilor constituționale prevăzute de art.64 alin.(1) le dă dreptul acestora de a dispune cu privire la propria organizare și procedurile de desfășurare a lucrărilor parlamentare. Ea constituie expresia statului de drept,

a principiilor democratice și poate opera exclusiv în cadrul limitelor stabilite de Legea fundamentală. Autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau a normelor imperative privind procedura parlamentară. Normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale forului legislativ și trebuie interpretate și aplicate cu bună-credință și în spiritul loialității față de Legea fundamentală (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.188 din 22 martie 2012).

39. Prin urmare, regimul juridic constituțional, legal și regulamentar impune ca, în temeiul art.1 alin.(5) din Constituție, normele referitoare la încuviințarea reținerii, arestării sau percheziției deputaților și senatorilor să fie interpretate și aplicate cu respectarea principiilor nediscriminării, al ierarhiei actelor normative și al supremației Constituției.

40. Imunitatea parlamentară este direct și indisolubil legată de mandatul de deputat sau de senator și reprezintă ansamblul de dispoziții legale care asigură deputaților și senatorilor un regim juridic derogatoriu de la dreptul comun în raporturile lor cu justiția și în scopul de a le garanta independența.

41. Imunitatea parlamentară a fost definită ca fiind un mijloc de protecție, menit să apere deputații și senatorii de eventuale presiuni, abuzuri și procese șicanatorii îndreptate împotriva lor în exercitarea mandatului pe care îl au de îndeplinit, având drept scop garantarea libertății de exprimare și protejarea împotriva urmăririlor judiciare abuzive. Imunitatea presupune o dublă protecție: iresponsabilitatea și inviolabilitatea. Iresponsabilitatea este protecția pe care o are parlamentarul de a nu răspunde juridic pentru opiniile sale politice exprimate în exercitarea atribuțiilor mandatului. Domeniul său cuprinde protecția împotriva sancțiunilor privind actele și faptele săvârșite în exercitarea mandatului, apărându-i libertatea de exprimare. Iresponsabilitatea

parlamentarului este reglementată expres de dispozițiile art.72 alin.(1) din Constituție. Inviolabilitatea presupune un set de reguli privind urmărirea penală, trimiterea în judecată sau o serie de măsuri preventive, precum percheziționarea, reținerea sau arestarea, și este prevăzută de dispozițiile art.72 alin.(2) și (3) din Constituție. Potrivit normelor constituționale, deputații și senatorii pot fi urmăriți și trimiși în judecată penală pentru fapte care nu au legătură cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi percheziționați, reținuți sau arestați fără încuviințarea Camerei din care fac parte, după ascultarea lor. Camera Parlamentului are libertatea de a decide cu privire la cererea privind încuviințarea reținerii, arestării sau percheziționării membrilor săi, prin hotărârea adoptată exercitându-și dreptul propriu de a aproba sau de a respinge cererea formulată de organele competente.

42. Urmărirea și trimiterea în judecată penală se pot face numai de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție. De asemenea, în caz de infracțiune flagrantă, deputații sau senatorii pot fi reținuți și supuși percheziției. Ministrul justiției îl va informa neîntârziat pe președintele Camerei asupra reținerii și a percheziției, iar, în cazul în care Camera sesizată constată că nu există temei pentru reținere, va dispune imediat revocarea acestei măsuri.

43. În mod corelativ, Curtea reține că atribuția Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la cererea de încuviințare a cererii de încuviințare a reținerii, arestării sau percheziționării deputatului ori a senatorului este circumscrisă rolului constituțional al acestuia consacrat de dispozițiile art.131 alin.(1), potrivit căroră, *„În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor”*.

44. Potrivit dispozițiilor art.24 din Legea nr.96/2006 privind statutul deputaților și al senatorilor, care reglementează „Procedura în caz de reținere, arestare sau percheziție”, cererea de reținere, arestare sau percheziție a

deputatului ori a senatorului se adresează de către ministrul justiției președintelui Camerei din care face parte deputatul sau senatorul, care aduce de îndată cererea la cunoștința Biroului permanent, după care o trimite Comisiei juridice respective. Comisia întocmește un raport asupra căruia hotărăște prin votul secret al majorității membrilor săi. *Cererea ministrului justiției, însoțită de raportul Comisiei juridice, se supune spre dezbateră și adoptare plenului Camerei din care face parte deputatul sau senatorul, în termen de 5 zile de la depunerea raportului. Potrivit alin.(4) al art.24 din lege, „Camera hotărăște asupra cererii cu votul secret al majorității membrilor săi. **Hotărârea Camerei se comunică de îndată ministrului justiției și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, în termen de 3 zile. Data comunicării către ministrul justiției este data intrării în vigoare a hotărârii.**”*

45. Din analiza coroborată a textelor constituționale și legale, rezultă că asupra cererii de încuviințare a reținerii, arestării sau percheziționării deputatului ori a senatorului, formulată în condițiile legii, Camera Parlamentului este obligată să dezbată și să se pronunțe printr-o hotărâre, care se comunică ministrului justiției și se publică în Monitorul Oficial al României. Camera Parlamentului, respectând procedura constituțională și legală, are libertatea deplină de a decide cu privire la această cerere, prin hotărârea adoptată în ședința plenului exercitându-și dreptul de a aproba sau de a respinge cererea cu un atare obiect. Nici Constituția și nici Legea nr.96/2006 nu face distincție între hotărârile adoptate în funcție de soluția rezultată ca urmare a exprimării votului membrilor Camerei respective: încuviințarea reținerii, arestării sau percheziționării deputatului ori a senatorului sau refuzul încuviințării măsurilor procesual penale menționate. Or, potrivit principiului „*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*”- unde legea nu distinge, nici interpretul său nu o poate face, actul adoptat de Camera Parlamentului, indiferent dacă acesta consemnează admiterea sau respingerea cererii de încuviințare a reținerii, arestării sau percheziționării deputatului ori a senatorului, trebuie să îmbrace

forma unei hotărâri care se comunică autorității publice care a adresat solicitarea și se publică în Monitorul Oficial al României.

46. În speța dedusă analizei Curții, Curtea reține că Senatul a răspuns cererii de încuviințare a arestării senatorului Dan-Coman Șova printr-un act, denumit „comunicare”, care nu a fost publicat în Monitorul Oficial. Așa fiind, se constată că „Procedura în caz de reținere, arestare sau percheziție”, prevăzută de dispozițiile art.24 din Legea nr.96/2006, în aplicarea prevederilor art.72 alin.(2) din Constituție, nu a fost finalizată în conformitate cu prevederile legale. Astfel, în urma dezbaterilor care au avut loc în ședința Plenului Senatului din 25 martie 2015, desfășurată cu respectarea cvorumului legal prevăzut de art.67 din Constituție, prin votul senatorilor prezenți, cererea de încuviințare a arestării senatorului Dan-Coman Șova a întrunit 79 de voturi „pentru”, 69 „împotrivă” și 5 voturi au fost anulate, situație juridică ce a fost consemnată în procesul-verbal al ședinței. *Procedura, însă, nu a fost finalizată prin formalizarea rezultatului votului în actul juridic care să îl consfințească – hotărârea Senatului, redactarea acesteia constituind o operațiune tehnico-juridică obligatorie, întrucât documentul astfel întocmit este cel în baza căruia votul care a avut loc în plenul Camerei produce efecte juridice.*

47. Senatul, ca de altfel toate celelalte autorități publice care se află în raporturi juridice constituționale între ele, are obligația constituțională de a colabora instituțional în formele prevăzute de lege, *adoptând actele care angajează din punct de vedere juridic instituția și comunicându-le în forma oficială reglementată de lege.* Curtea reține că raporturile juridice dintre Senat și alte autorități publice nu au legătură cu procedura referitoare la adoptarea actelor normative. Prin urmare, normele regulamentare privind procedura legislativă nu au incidență în cazul adoptării actelor care au ca obiect răspunsul Camerei Parlamentului la cereri adresate acesteia de către autoritățile publice competente. Raporturile juridice inter-instituționale sunt guvernate de norme juridice de drept public, iar actele adoptate în acest cadru sunt susceptibile de a fi supuse

controlului prevăzut de lege. Sub acest aspect, omisiunea Senatului de a formaliza într-un *act juridic* decizia adoptată în plenul său, ca *răspuns la cererea formulată de încuviințare a reținerii sau arestării unui senator, indiferent de soluția pe care hotărârea o constată*, este de natură a înlătura acest act de la exercitarea formei de control prevăzute de Constituție și de Legea nr.47/1992, respectiv controlul de constituționalitate al hotărârilor Parlamentului.

48. Având în vedere cele expuse mai sus, Curtea constată că *refuzul Senatului de a redacta și publica hotărârea adoptată în ședința Plenului din 25 martie 2015 echivalează cu neîndeplinirea unei obligații constituționale, legale și regulamentare, care angajează această autoritate publică într-un conflict juridic de natură constituțională cu autoritatea care a solicitat încuviințarea arestării unui senator, respectiv Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin intermediul ministrului justiției.*

49. Odată constatat acest conflict, Curtea Constituțională, în virtutea dispozițiilor art.142 alin.(1) din Constituție, potrivit cărora ea „*este garantul supremației Constituției*”, are obligația să soluționeze conflictul, arătând conduita în acord cu prevederile constituționale la care autoritățile publice trebuie să se conformeze. În acest sens, Curtea are în vedere prevederile art. 1 alin. (3) din Constituție, în conformitate cu care „*România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate*”. De aceea, apreciază că una dintre condițiile realizării obiectivelor fundamentale ale statului român, definite în textul citat, o constituie buna funcționare a autorităților publice, cu respectarea principiilor separației și echilibrului puterilor, fără blocaje instituționale.

50. În ceea ce privește Senatul României, autoritatea publică care a declanșat conflictul reținut de Curte, conduita conformă Constituției transpare din cele statuate mai sus, și anume exercitarea competențelor stabilite de Constituție și de regulamentul propriu în conformitate cu prevederile constituționale referitoare la atribuțiile Camerei. Prin urmare, **Senatul are obligația de a redacta hotărârea adoptată în ședința plenului din 25 martie 2014 prin care a decis cu privire la cererea de încuviințare a arestării senatorului Dan-Coman Șova, de a comunica hotărârea autorităților publice competente și de a o publica în Monitorul Oficial al României.**

51. *Cu privire la omisiunea Senatului României de a pune dispozițiile art.173 din Regulamentul Senatului în acord cu prevederile art.76 alin.(2) din Constituție, cu consecința neîndeplinirii obligației constituționale ce decurge din principiul supremației Constituției, prevăzut de art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, Curtea reține următoarele:*

52. Prin Decizia nr.990 din 1 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.716 din 22 octombrie 2008, invocată în susținerea cererii privind soluționarea conflictului juridic de natură constituțională, instanța constituțională a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art.150 alin.(3) din Regulamentul Senatului. Cu acel prilej, Curtea a statuat că, potrivit dispozițiilor art.76 alin.(2) din Constituție, hotărârile Parlamentului se adoptă cu majoritate simplă de voturi, recte majoritatea membrilor Camerei prezenți la ședință, dacă Legea fundamentală nu prevede o altă majoritate.

53. Ca urmare a pronunțării deciziei amintite, Senatul României a adoptat Hotărârea nr.7 din 4 mai 2009 pentru modificarea alin.(3) al art.150 din Regulamentul Senatului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.298 din 7 mai 2009, prin care a modificat dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale, punându-le în acord cu Constituția. Așa fiind, observăm că Senatul s-a conformat dispozițiilor constituționale cuprinse în art.147 alin.(4),

modificând actele normative constatate ca fiind neconstituționale în sensul celor statuate de Curtea Constituțională.

54. În ceea ce privește dispozițiile art.173 din Regulamentul Senatului, în vigoare de la data publicării sale în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.948 din 25 octombrie 2005, acestea nu au făcut obiectul vreunei sesizări a Curții Constituționale în vederea examinării constituționalității lor.

55. Susținerea autorului sesizării, potrivit căreia existența unor decizii ale Curții Constituționale prin care a fost constatată neconstituționalitatea unor prevederi similare din legi sau regulamente ale Camerelor Parlamentului ar fi generat în sarcina Parlamentului, respectiv a Senatului, obligația modificării dispozițiilor a căror constituționalitate se contestă pe calea prezentei cereri de soluționare a unui conflict juridic de natură constituțională nu poate fi primită. Inacțiunea Senatului de a modifica art.173 din Regulament în sensul celor statuate de Curtea Constituțională în deciziile invocate nu constituie o încălcare a prevederilor constituționale referitoare la caracterul definitiv și general obligatoriu al actelor instanței constituționale. Senatul ar fi fost ”în culpă” dacă ar fi omis să modifice dispozițiile declarate neconstituționale, iar nu dispoziții care, deși virtual neconstituționale, se bucură de prezumția relativă de constituționalitate atâta vreme cât aceasta nu a fost înlăturată în urma efectuării unui control al Curții. Cu alte cuvinte, numai în măsura în care autoritățile publice menționate ar fi refuzat să pună în acord dispozițiile art.173 din Regulamentul Senatului cu decizii prin care se constata neconstituționalitatea acestora, s-ar fi putut pune în discuție un eventual conflict juridic de natură constituțională generat de conduita omisivă a Parlamentului sau Senatului.

56. Independent de cele expuse mai sus, Curtea reține că, ulterior sesizării sale, Senatul României a adoptat Hotărârea nr.25 din 31 martie 2015 privind modificarea art.173 din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr.28/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.217 din 31 martie 2015, astfel că, în prezent norma regulamentară are

următorul conținut: „*Senatul hotărăște asupra cererii cu votul secret al majorității senatorilor prezenți.*”

57. Pe de altă parte, Curtea constată că, până în prezent, instanța constituțională nu a statuat asupra existenței unor conflicte juridice de natură constituțională ale căror izvoare să rezide în chiar conținutul unor acte normative. Dimpotrivă, în situația în care unicul scop al cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională a fost acela de constatare a neconstituționalității unui act normativ și a lipirii de efecte juridice a acestuia, Curtea a reținut că „neconstituționalitatea unei ordonanțe, cu circumstanțierea enunțată, poate fi stabilită numai în condițiile art. 146 lit. d) din Constituție [și, prin intermediul legii de aprobare, în condițiile art. 146 lit. a) din Constituție], iar nu în temeiul textului constituțional al art. 146 lit. e), atât timp cât neconstituționalitatea invocată se identifică chiar cu obiectul cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională. Atribuția Curții Constituționale de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice nu a fost concepută de legiuitorul constituant ca o a treia cale distinctă de examinare a constituționalității actelor normative” (a se vedea Decizia nr.231 din 9 mai 2013).

58. Și în doctrina de drept constituțional român, a fost recunoscută deosebirea esențială dintre atribuțiile Curții Constituționale de verificare a constituționalității și atribuțiile care implică și verificarea unor fapte constituționale. În mod evident, constatarea existenței unui conflict juridic de natură constituțională se încadrează în a doua categorie. Pentru a ne afla în situația unui conflict juridic de natură constituțională, este nevoie să se rețină existența unor acte, acțiuni, inacțiuni ale unei/unor autorități publice care intră în conflict. Însă, nu poate fi calificat drept conflict juridic de natură constituțională conflictul ce se naște între dispoziții de reglementare primară și Constituție. Acest din urmă ”conflict” reprezintă, desigur, obiectul controlului de constituționalitate în care este verificată compatibilitatea normelor cu Legea

fundamentală. Or, Curtea nu poate constata pe calea soluționării unui conflict juridic de natură constituțională, neconstituționalitatea dispozițiilor art.173 din Regulamentul Senatului, o atare competență putând fi exercitată ca urmare a unor sesizări formulate în temeiul art.146 lit.d), respectiv lit.c) din Constituție.

59. Pentru argumentele expuse mai sus, Curtea apreciază că, *prin omisiunea de a pune dispozițiile art.173 din Regulamentul Senatului în acord cu prevederile art.76 alin.(2) din Constituție, Senatul nu a creat un blocaj instituțional de natură a împiedica autoritatea judecătorească în îndeplinirea competențelor constituționale prevăzute de art.72 alin.(2) din Constituție.*

60. Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile art.146 lit.e) din Constituție, precum și prevederile art.11 alin.(1) lit.A.e), ale art.34 și 35 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Curtea constată existența unui conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatul României, declanșat de refuzul acestuia din urmă de a redacta și publica hotărârea care atestă rezultatul votului dat în Plenul Senatului.

2. Senatul are obligația de a redacta hotărârea adoptată în ședința Plenului din 25 martie 2014 prin care atestă rezultatul votului dat cu privire la cererea de încuviințare a arestării senatorului Dan-Coman Șova, de a comunica hotărârea autorităților publice competente și de a o publica în Monitorul Oficial al României.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Senatului României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din 8 aprilie 2015.